

HLAVA DRUHÁ

PODMÍNKY ODPOVĚDNOSTI

Díl první Odpovědnost státu

Oddíl první Obecná ustanovení

§ 3 [Stát škůdcem]

(1) Stát odpovídá za škodu, kterou způsobilý

- a) státní orgány,
- b) právnické a fyzické osoby při výkonu státní správy, která jim byla svěřena zákonem nebo na základě zákona, (dále jen „úřední osoby“),¹⁾
- c) orgány územních samosprávných celků, pokud ke škodě došlo při výkonu státní správy, který na ně byl přenesen zákonem nebo na základě zákona (dále jen „územní celky v přenesené působnosti“).

(2) Pro účely tohoto zákona se za úřední osobu považuje též úřední osoba jiného členského státu Evropské unie, která splňuje podmínky uvedené v § 127 trestního zákoníku, po dobu, po kterou tato osoba působí ve společném vyšetřovacím týmu na území České republiky nebo provádí úkon právní pomoci na území České republiky na základě evropského vyšetřovacího příkazu anebo je přítomna při jeho provádění.

¹⁾ Např. § 39 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), § 3 zákona ČNR č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění zákona č. 139/1995 Sb.

Přehled výkladu:

- I. Účel právní úpravy
- II. Nositelé veřejné moci
- III. Státní orgány
- IV. Úřední osoby
- V. Výkon státní správy orgány územních celků v přenesené působnosti
- VI. Úřední osoba cizího státu

K § 3

I. Účel právní úpravy

Jak je uvozeno v § 1 odst. 1, základním nositelem povinnosti nahradit škodu a vzniklou nemajetkovou újmu je stát. Smyslem zákona je podle čl. 36 odst. 4 Listiny stanovit

podmínky a podrobnosti uplatňování práva každého na náhradu škody, která je mu způsobena nezákonným rozhodnutím soudu, jiného státního orgánu či orgánu veřejné správy nebo nesprávným úředním postupem. Stát je typovým odpovědným subjektem proto, že realizuje státní moc jako druh moci veřejné. Odpovídá proto podle tohoto zákona jen tam, kde vnutil ostatním subjektům svoji vůli, popř. porušil ve svém postupu svá pravidla, když prosazoval veřejný zájem, a nikoliv svůj soukromoprávní zájem, jako je tomu tehdy, považuje-li se ve smyslu § 21 o. z. za právnickou osobu. Jeho odpovědnost tak nastupuje, způsobil-li škodu nebo nemajetkovou újmu v důsledku vydání rozhodnutí nebo nesprávného úředního postupu.

Smyslem ustanovení je vymezit orgány a osoby, za jejichž škodné jednání ve formě rozhodnutí a postupů stát na základě výkonu veřejné moci odpovídá.

II. Nositelé veřejné moci

K odst. 1

Svoji pravomoc a působnost stát realizuje institucionálně právně stanoveným systémem svých orgánů nadaných rozhodovat cestou obecně závazných aktů nebo rozhodováním o individuálních právech a povinnostech jednotlivců, tedy fyzických osob a ostatních právních subjektů vůbec.

Veřejná moc však není ve smyslu ústavního pořádku realizována jen prostřednictvím státních institucí, podle čl. 100 Ústavy jsou územní samosprávné celky územním společenstvím občanů s právem na samosprávu. Samospráva je zákonem přiznána i dalším subjektům, např. zájmově profesním komorám. Zákon přímo výslovně přenáší výkon státní správy na pojmenované fyzické, popř. právnické osoby nebo umožňuje individuální přenos výkonu na takové osoby. Určujícím pro odpovědnost státu za realizaci jeho odpovědnosti za škodu či nemajetkovou újmu je tu, zda stát svěřil zákonem takovým subjektům své vlastní pravomoci, popř. zda došlo k přenosu výkonu státní správy v individuálních případech.

V justiční praxi byl prosazen závěr, že při vydání rozhodnutí o splnění podmínek k výkonu soukromé praxe členů lékárnické komory a k výkonu funkce odborných zástupců podle zvláštního předpisu komora vykonává státní správu, která na ni byla zákonem přenesena, tj. vydává autoritativní rozhodnutí veřejnoprávního charakteru. Z § 40 odst. 3 zák. o advokacii, upravujícího výkon veřejné moci na úseku advokacie a z jeho výslovného odkazu na správní řád, jakož i s odkazem na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. května 2009, čj. 1 As 36/2009-88, uveřejněný pod číslem Sbírkou rozhodnutí Nejvyššího správního soudu 1909/2009, byl v judikatuře též dovozen závěr, že také Česká advokátní komora nad svými členy vykonává určitá mocenská oprávnění, mezi něž typicky patří kárná pravomoc, která je regulována zákonem (srov. I. ÚS 181/01), a že kárné řízení se proto považuje za výkon veřejné moci, který je způsobilý založit odpovědnost státu. Tato rozhodnutí představují extenzivní výklad vzájemného vztahu pojmů veřejné a státní správy. V případě výkonu kárné pravomoci advokátní komorou pak bylo prostřednictvím argumentu správně procesního prostředí dosaženo závěru, dle něž je výkon samosprávy státem delegovanou veřejnou mocí, aniž by bylo blíže vysvětleno, jakou svou pravomoc stát takto advokátní komoře svěřil. Ústavní soud (**IV. ÚS 3638/15**) se posléze přiklonil k názoru, dle něž nelze v daném případě ČAK (jednající prostřednictvím kárného orgánu) považovat za vykonavatele státní moci, resp. za právnickou nebo fyzickou osobu vykonávající státní správu, která jí byla svěřena zákonem nebo na základě zákona ve smyslu zde komentovaného § 3 odst. 1 písm. b). Při výkonu kárné pravomoci totiž ČAK nevykonává státní správu, neboť jí nebyla

zákonem č. 85/1996 Sb. ani jiným právním předpisem svěřena. Správný je sice závěr, že kárné řízení lze považovat za výkon veřejné moci, jelikož se však nejedná o výkon státní správy, ale o výkon decentralizované veřejné správy – profesní samosprávy, odpovědnost za škodu podle zákona č. 82/1998 Sb. nelze uplatňovat, neboť ten ji neupravuje. Reguluje právě jen odpovědnost územních samosprávných korporací při výkonu samosprávy. Analogicky lze proto dle Ústavního soudu dovodit, že není dána odpovědnost státu, ale samotné profesní samosprávné korporace – ČAK.

Zatímco není pochybností o tom, že z titulu své veřejné moci nese stát podle tohoto zákona odpovědnost za škodu, popř. za nemajetkovou újmu vzniklou při výkonu moci soudní a výkonné, nelze tak podle stavu judikatury dovozovat ve vztahu k výkonu moci zákonodárné.

Teorie i soudní judikatura (viz Rc 52/2008) dovodily, že normotvorná činnost nebo nečinnost orgánu veřejné moci (v daném případě vlády) nemůže být posuzována jako nesprávný úřední postup, a že proto nelze dovodit ani odpovědnost státu za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem ve smyslu § 13 či § 18 zákona č. 58/1969 Sb. (shodně Hendrych a kol., 2006, s. 633). Vychází se z principu ústavní suverenity zákonodárné moci, kdy poslanci a senátoři nemohou být za výkon svého mandátu hlasováním o schvalování normativních aktů podrobováni soudní kontrole. S výkonem zákonodárné moci se připouští ovšem odpovědnost v důsledku nesprávného úředního postupu tam, kde pochybením pomocného administrativního aparátu zákonodárného sboru (bývalého Federálního shromáždění), konkrétně při přepisu textu zákona, nebyl do předlohy pro zveřejnění ve Sbírce zákonů uveden text, jenž byl schválen zákonodárným sborem (viz I. ÚS 245/98). Pokud byly českou judikaturou zvažovány důsledky nečinnosti v zákonodárné moci, byly posuzovány jako porušení jiných ústavními předpisy zaručených práv, jako tomu bylo např. u náhrad za nucené omezení vlastnických práv při deregulaci nájemného za byty.

III. Státní orgány

K odst. 1 písm. a)

Jakkoli není pojem státního orgánu v současné pozitivněprávní úpravě vymezen, jde v zákoně na tomto místě o jednoznačné a bezvýjimečné označení funkčně organizačního nositele výkonu státní moci, jenž je zákonem za takového výslovně označen anebo jemuž zákon svěřuje vnější institucionální projev státní moci stanovením pravomoci a působnosti při rozhodování o právních poměrech ostatních – takto mu nepodřízených – subjektů (srov. Filip, Svatoň, 2011). Zcela to platí pro moc výkonnou a soudní. I v jejím rámci je však třeba zohlednit, zda se na ní nepodílely veřejnoprávní subjekty samostatně odpovědné, jako je tomu např. u správců insolvenční (konkursní) podstaty (viz R 24/2006).

Výkonnou moc realizují nejen ústřední orgány, ale veškeré orgány, které postupují a rozhodují na základě své pravomoci a působnosti svěřené zákonem, popř. které mají jistou potencialitu nesprávně úředně postupovat.

Byť se moc soudní realizuje především rozhodováním, na čemž je založena nosná koncepce zákona (viz hlava druhá oddíl druhý – § 7 až 12), ty škodní následky, které jsou způsobeny zejména nečinností anebo činností, která se neprojevuje přímo v rozhodnutí, jsou často vztahovány k nesprávnému úřednímu postupu soudů (k potřebě rozlišování deliktů činnosti státu blíže viz § 5).

Někteří autoři odborné literatury řadí veřejného ochránce práv ke státním orgánům svého druhu (srov. Filip, Svatoň, 2011, s. 66; Sládeček, 2011, s. 50–52). Na základě toho

i Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 27. 9. 2016, sp. zn. 30 Cdo 4118/2015, dospěl k závěru, že veřejný ochránce práv je státním orgánem ve smyslu § 3 odst. 1, když přitom není rozhodné, že v rámci své činnosti nerozhoduje o právech a povinnostech jiných subjektů cestou individuálních nebo obecně závazných aktů. Výkon veřejné moci ve smyslu § 1 odst. 1 totiž nutně zahrnuje výkon jakékoli veřejnoprávní pravomoci, kterou je státní orgán ze zákona nadán, byť by tato pravomoc spočívala například v poskytování určitých informací nebo zveřejňování zpráv. Výkon této pravomoci je pak podle Nejvyššího soudu úředním postupem, který může vést ke vzniku újmy a založení odpovědnosti státu za ni podle § 13 odst. 1. Nelze uvažovat o osobní odpovědnosti osoby zastávající úřad veřejného ochránce práv, neboť ta v posuzovaném případě nejednala sama za sebe, ale v rámci úřední licence, která její osobní odpovědnost vylučuje.

Z obdobného východiska dovedl Nejvyšší soud v rozsudku ve věci sp. zn. 30 Cdo 5848/2016, že i prezident republiky je ve smyslu § 3 odst. 1 státním orgánem, když ani v jeho případě není významné, že nerozhoduje o právech a povinnostech jiných subjektů cestou individuálních nebo obecně závazných aktů; jeho veřejné politické projevy je třeba posuzovat jako úřední postup, který může vést ke vzniku újmy a k založení odpovědnosti podle komentovaného zákona.

Ze zákona rozhoduje ve smyslu § 1 odst. 1 zák. o fin. arbitrovi tam vyjmenované spory spadající jinak do pravomoci českých soudů finanční arbit, vystupuje tak jako správní rozhodující orgán s nepochybnou plnou podřízeností případných škodných souvislostí vzniklých z takové činnosti komentovanému zákonu.

IV. Úřední osoby

K odst. 1 písm. b)

Význam zákonného uvedení úředních osob jako původců vydání rozhodnutí nebo nesprávného úředního postupu se pojí se skutečností, že zákon svěřuje a přenáší výkon státní správy anebo zakládá možnost přenosu na určité fyzické a právnické osoby, v takových případech odpovídá za jejich správní činnost přímo stát. Pojmově je zde předpokladem takové odpovědnosti právě skutečný výkon takové pravomoci, a nikoli její předstírání či exces mimo ni.

Zákonná poznámka k tomuto ustanovení odkazuje na § 39 lesního zákona a na § 3 zák. ČNR č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění zákona č. 139/1995 Sb. V prvním případě se jedná o výkon lesní stráže, v případě druhém byl již v poznámce uvedený předpis nahrazen školským zákonem, dle jehož § 164 je ředitel školy a školského zařízení pověřen rozhodováním ve všech záležitostech týkajících se poskytování vzdělávání a školských služeb, pokud zákon nestanoví jinak. Dle § 165 odst. 2 školského zákona rozhoduje o důležitých právech a povinnostech uchazečů o vzdělávání a účastníků vzdělávání ve věcech státní správy tam uvedených. Rozhodování ředitele školy vyžaduje formu správního rozhodnutí až po zamítnutí žádosti uchazeče o vzdělávání či účastníka vzdělávání.

Nízká právní relevance úplnosti poznámky je stvrzena i § 18 odst. 1 zák. o rybářství, dle něž odpovědnost za škodu způsobenou rybářskou stráží v souvislosti s výkonem její činnosti podle tohoto zákona a náhradu škody upravuje zvláštní zákon, a to právě zde komentovaný.

I bez výslovného odkazu je na místě obdobné důsledky o aplikovatelnosti zde komentovaného zákona dovést např. z § 81 odst. 7 zák. o ochraně přírody a krajiny, § 16 odst. 3 zák. o myslivosti, § 40 odst. 2 zák. o obchodování s ohroženými druhy.

Další případy úředních osob ve smyslu citovaného ustanovení plynou z případů, kdy je výkon státní správy svěřen právníkům nebo fyzickým osobám na základě zákonem připuštěné možnosti takového přenosu v individuálních případech. I tyto certifikované činnosti mohou při splnění všech předpokladů založit odpovědnost podle tohoto zákona.

Např. podle § 54 a násl. zák. o podmínkách provozu vozidel může stanici technické kontroly provozovat právnická nebo fyzická osoba, která má k jejímu provozování oprávnění udělené a osvědčení vydané krajským úřadem, v jehož správním obvodu bude provozovatel stanice technické kontroly vykonávat svoji činnost.

Z § 3 odst. 3 zák. o zbraních vyplývá oprávnění ke zkoušení zbraní a střeliva v pochybných případech pro Český úřad pro zbraně a střeliva postupem stanoveným v prováděcím předpisu. I ten postupuje jako správní orgán. Avšak odborná způsobilost žadatele o zbrojní průkaz se ověřuje ve smyslu § 21 zák. o zbraních vykonáním zkoušky před zkušebním komisárem určeným usnesením příslušného útvaru policie.

Za úřední osoby je ovšem třeba pokládat i notáře a soudní exekutory, odpovědnost státu za jejich činnost zákon zvláště upravuje v § 4.

V. Výkon státní správy orgány územních celků v přenesené působnosti

K odst. 1 písm. c)

V § 1 odst. 2 a 3 se zakládá přímá odpovědnost územních samosprávných celků za škodu a vzniklou nemajetkovou újmu způsobené při výkonu veřejné moci v rámci jejich samostatné působnosti. Pokud však dojde ke škodě nebo vznikne-li nemajetková újma v postupu nebo rozhodnutím těchto subjektů při výkonu státní správy, která na ně byla přenesena zákonem, neodpovídají obce a kraje samy za sebe, ve smyslu komentovaného ustanovení je odpovědným stát, jehož funkci zde plnily. Stát má ovšem vůči nim právo na regresní náhradu – viz § 16 odst. 1.

Případem přenesené působnosti výkonu státní správy a vzniku škody, kterou způsobily orgány územních samosprávných celků, jsou frekventované situace, kdy obecní úřady vykonávaly činnost podle zákona ČNR č. 41/1993 Sb. a posléze vykonávají podle zákona o ověřování, tedy kdy krajské a obecní úřady provádí ověření shody opisu nebo kopie s listinou (vidimace) a ověřování pravosti podpisu (legalizace). Podle ustanovení § 6 zák. o ověřování (v dřívějším v § 3 odst. 1) není úřad při vidimaci odpovědný za obsah, správnost a pravost údajů uvedených v listině. Podle § 10 odst. 2 zák. o ověřování (dříve § 4 odst. 4 zák. č. 41/1993 Sb.) pracovník úřadu pověřený provedením legalizace neodpovídá za obsah listiny. Ze skutečnosti, že vidimovaná listina či listina s ověřeným podpisem nejsou ani po vidimaci či legalizaci samy o sobě veřejnou listinou (veřejnou listinou je pouze ověřovací doložka na listině), lze dovodit, že není na místě aplikovat závěry obsažené v nálezů Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 529/09, kde Ústavní soud své závěry o odpovědnosti státu v uvedeném nálezů opřel právě o skutečnost, že notářský zápis je nadán účinky upínajícími se k veřejným listinám (viz NS 30 Cdo 1966/2013). Úřední osoba provádějící vidimaci či legalizaci by při posuzování věrohodnosti předložené listiny a osobních identifikačních dokladů měla postupovat s obezřetností a s využitím profesní zkušenosti, všimát si okolností, které vzbuzují pochybnosti o pravosti a původu předložené listiny, posoudit, jsou-li v předložené listině, z níž je vidimovaná listina pořizena, změny, doplňky, vsuvky nebo škrty, které by mohly zeslabit její věrohodnost [srov. § 9 písm. f) zák. o ověřování]. Jestliže úřední osoba při vidimaci takovýmto způsobem nepostupuje, dopustí se nesprávného úředního postupu ve smyslu ustanovení § 13 odst. 1

komentovaného zákona. O nesprávný úřední postup se však nemůže jednat, pokud úřední osoba uvedeným způsobem postupuje a provede vidimaci listiny, která není zjevně nevěrohodná. Uvedený dosažený judikatorní závěr nepochybně platí i pro legalizační činnost ve vztahu k nárokům na prokázání věrohodnosti identifikace osoby platným osobním dokladem ve smyslu § 18 zák. o ověřování. Porušení povinností v zákoně na vidimační a legalizační činnost pověřených pracovníků úřadů tak lze mít za nesprávný úřední postup zakládající odpovědnost státu.

Uvedené nemůže platit – navzdory tomu, že příslušná část zákona je nazvána Výkon státní správy – pro vidimační a legalizační činnost podle § 1 odst. 1 písm. f) zák. o ověřování – držitele poštovní licence a písm. g) zák. o ověřování – Hospodářské komory České republiky zákona o ověřování, jejich činnost není výkonem přenesené působnosti státní správy (viz ostatně i § 1 odst. 2 zák. o ověřování). Takové subjekty samy odpovídají za škodu vzniklou při vidimační a legalizační činnosti, jakkoli jde o obdobnou činnost pracovníků úřadů.

Pokud podle § 25a zák. o advokacii advokáti mohou nahradit úřední ověření podpisu, nemůže být ovšem ani jejich činnost pokládána za přenesenou působnost státní správy a zakládat odpovědnost státu podle citovaného ustanovení (viz NS 25 Cdo 1620/2007).

VI. Úřední osoba cizího státu

K odst. 2

Zákonem č. 105/2013 Sb., o změně některých zákonů v souvislosti s přijetím zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, bylo s účinností od 1. 1. 2014 novelizováno komentované ustanovení o přidání odstavce 2, čímž bylo implementováno Rámcové rozhodnutí Rady 2002/465/SVV ze dne 13. 6. 2002 (čl. 3) o společných vyšetřovacích týmech. Byla tak rozšířena působnost tohoto zákona tak, aby bylo možné podle něj nahradit i škodu způsobenou úředními osobami jiného členského státu EU, pokud taková škoda vznikla při jejich působení ve společném vyšetřovacím týmu, jsou-li splněny podmínky uvedené v § 127 tr. zákoníku – tj. pokud plní úkoly státu nebo společnosti a používá při tom svěřené pravomoci pro plnění těchto úkolů a se souhlasem orgánů České republiky působí na území České republiky. V důsledku implementace směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/41/EU ze dne 3. 4. 2014 o evropském vyšetřovacím příkazu v trestních věcech, provedené zákonem č. 178/2018 Sb., došlo s účinností od 16. 8. 2018 k novelizaci znění odstavce 2 komentovaného ustanovení. Pokud se při provádění úkonů podle směrnice nacházejí úřední osoby jednoho členského státu na území jiného členského státu, je prvně uvedený členský stát v souladu s právními předpisy členského státu, na jehož území tyto úřední osoby působí, odpovědný za škody, které jeho úřední osoby způsobí během své činnosti. Členský stát, na jehož území byla škoda způsobena, nahradí tuto škodu za podmínek vztahujících se na škodu způsobenou jeho vlastními úředními osobami. Ve vztahu k poškozenému tedy uhradí škodu způsobenou úředními osobami jiného členského státu Česká republika podle komentovaného zákona tak, jako kdyby ji způsobily její úřední osoby. Vůči jinému členskému státu pak Česká republika může podle § 372 zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních uplatnit regres, přičemž je oprávněna žádat vše, co poškozenému nahradila. Po jiném členském státu však nelze žádat úhradu škody, která vznikla České republice.

Judikatura:

- Za škodu způsobenou při výkonu státní správy, která byla na Českou lékárnickou komoru přenesena zákonem č. 220/1991 Sb. ve znění pozdějších předpisů, odpovídá stát. **(rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 7. 11. 2003, sp. zn. 51 Co 304/2003)**
- Stát neodpovídá za škodu způsobenou porušením povinnosti správce konkursní podstaty v konkursním řízení. **(rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 4. 2004, sp. zn. 29 Cdo 3064/2000, Rc 24/2006)**
- Za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím stavebního úřadu vydaným ve stavebním řízení odpovídá podle zákona č. 82/1998 Sb. stát, a nikoliv obec. **(rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2006, sp. zn. 25 Cdo 1457/2005, Rc 98/2007)**
- Proces přijímání zákonů hlasováním v Poslanecké sněmovně či Senátu Parlamentu České republiky není úředním postupem ve smyslu § 13 OdpŠk a z výsledku hlasování o návrhu zákona nelze dovozovat odpovědnost státu za škodu ve vztahu k jednotlivým voličům. **(rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2007, sp. zn. 25 Cdo 1124/2005, Rc 7/2008)**
- Vydání normativního právního aktu vládou České republiky není úředním postupem ve smyslu § 13 OdpŠk ve znění pozdějších předpisů, který by zakládal odpovědnost za škodu. **(rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 2007, sp. zn. 25 Cdo 2064/2005, Rc 52/2008)**
- Dispozice s obecním majetkem má zvláštní soukromoprávní povahu a rozhodování obce o výběru provozovatele jejího majetku není výkonem veřejné moci. **(rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 12. 2007, sp. zn. 25 Cdo 532/2007)**
- Za škodu způsobenou Českou národní bankou odpovídá stát podle § 3 odst. 1 písm. b) zákona č. 82/1998 Sb. **(rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 4. 2009, sp. zn. 25 Cdo 1011/2007)**
- Nesprávným úředním postupem je i nečinnost prezidenta republiky spočívající v nevydání rozhodnutí o návrhu vlády na jmenování žalobce do funkce soudce. **(rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 30. 3. 2010, sp. zn. 30 Co 30/2010)**
- Za škodu způsobenou výkonem činnosti finančního arbitra odpovídá stát. **(rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2012, sp. zn. 25 Cdo 4744/2010)**
- Při výkonu rozhodnutí vydaného v přestupkovém řízení postupuje obecní úřad v rámci přenesené působnosti (§ 106 odst. 3 SpŘ a § 1 odst. 4 SpDP). Skutečnost, že je pokuta uložena v rámci přestupkového řízení příjmem obce, na daném závěru ničeho nemění. Za újmu způsobenou nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem obecního úřadu v rámci výkonu přenesené působnosti odpovídá stát v režimu OdpŠk. Obec jako samosprávný územní celek není v této věci pasivně věcně legitimována. **(rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 8. 2013, sp. zn. 30 Cdo 3257/2012)**
- Za postup obecního úřadu při vidimaci listin proto podle ustanovení § 3 odst. 3 písm. c) OdpŠk odpovídá stát, neboť se jedná o činnost při výkonu státní správy, která byla na obec přenesena zákonem. **(rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2015, sp. zn. 30 Cdo 1966/2013)**
- V případě tzv. povinného očkování nevykonává poskytovatel zdravotní péče vůči pacientovi veřejnou moc a jeho odpovědnost za újmu na zdraví způsobenou okolnostmi, které mají původ v povaze aplikované vakcinační látky podle § 421a obč. zák., není vyloučena zákonem č. 82/1998 Sb. **(rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2015, sp. zn. 25 Cdo 3953/2014, Rc 7/2016)**
- Za újmu způsobenou výkonem pravomoci Veřejného ochránce práv odpovídá stát podle zákona č. 82/1998 Sb. **(rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2016, sp. zn. 30 Cdo 4118/2015)**
- Prezident republiky je při politických veřejných projevech státním orgánem a újma na osobnostních právech při nich způsobená jiným subjektům může zakládat odpovědnost státu v důsledku nesprávného úředního postupu. **(rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 5. 2018, sp. zn. 30 Cdo 5848/2016)**
- Stát podle zákona č. 82/1998 Sb. neodpovídá za újmu způsobenou rozhodčím nálezem, který byl následně rozhodnutím soudu zrušen. **(rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2019, sp. zn. 30 Cdo 2244/2017)**
- Za újmu způsobenou výkonem samosprávné působnosti veřejné vysoké školy odpovídá tato veřejná vysoká škola podle obecných předpisů, a nikoliv stát podle zákona č. 82/1998 Sb. **(rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2019, sp. zn. 30 Cdo 2301/2017)**

Související ustanovení:

§ 1 – odpovědnost státu a územních celků, § 3 – stát škůdcem, § 5 – delikttní jednání státu

Související předpisy:

lesní zákon, – zák. ČNR č. 564/1990 Sb., – školský zákon, – zák. o rybářství, – zák. o myslivosti, – zák. o obchodování s ohroženými druhy, – zák. o fin. arbitrovi, – zák. o podmínkách provozu vozidel, – zák. o zbraních, – zák. o ověřování, – zák. o advokacii

Literatura:

- FILIP, J., SVATOŇ, J. *Státověda*. 5. vydání. Praha. Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011.
 GERLOCH, A., BERAN, K. a kol. *Funkce a místo právní odpovědnosti v recentním právním řádu*. Praha: Leges, 2014.
 HENDRYCH, D. a kol. *Správní právo. Obecná část*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006.
 HOLUB M. a kol. *Odpovědnost za škodu v právu občanském, pracovním, obchodním a správním*. Praha: Linde., 2003.
 JEMELKA, L., PONDĚLÍČKOVÁ, K., BOHADLO, D. *Správní řád. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013.
 SLÁDEČEK, V. *Zákon o Veřejném ochránci práv. Komentář*. 2. podstatně přepracované a rozšířené vydání. Praha: C. H. Beck, 2011.
 VOJTEK, P., BIČÁK, V. *Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017.
 SLÁDEČEK, V., MIKULE V., SUCHÁNEK, R., SYLLOVÁ, J. *Ústava České republiky. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 32
 SLÁDEČEK, V. *Obecné správní právo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 20 a násl.

§ 4

[Odpovědnost státu za činnost notáře a exekutora]

(1) Za výkon státní správy podle § 3 odst. 1 písm. b) se považuje i sepisování veřejných listin o právních úkonech²⁾, zápisy skutečností do veřejného rejstříku provedené notářem podle zákona upravujícího veřejné rejstříky právnických a fyzických osob, úkony notáře jako soudního komisaře³⁾ a úkony soudního exekutora, případně jeho zástupce, zanikl-li exekutorovi výkon exekutorského úřadu a je-li tímto zástupcem exekutorský kandidát, při výkonu exekuční činnosti, sepisování exekutorských zápisů a při činnostech vykonávaných z pověření soudu podle zvláštního právního předpisu^{3a)}.

(2) Činnost notáře a soudního exekutora, případně jeho zástupce, zanikl-li exekutorovi výkon exekutorského úřadu a je-li tímto zástupcem exekutorský kandidát, podle odstavce 1 se považuje za úřední postup.

²⁾ § 2 a 62 a násl. zákona ČNR č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád).

³⁾ § 38 občanského soudního řádu.

^{3a)} Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů.

Přehled výkladu:

- I. Účel právní úpravy
- II. Odpovědnost za činnost notářů
- III. Odpovědnost za činnost exekutorů
- IV. Účel právní úpravy
- V. Rozhodnutí
- VI. Nesprávný úřední postup

I. Účel právní úpravy**K § 4**

Škodu či nemajetkovou újmu mohou způsobit svou činností i subjekty, které nevykonávají státní správu ve vlastním slova smyslu, ale jimž stát zákonem svěřil její výkon na určitém úseku. Jde o úřední osoby vykonávající úřad, avšak nikoliv jménem státu. Stát přesto prostřednictvím komentovaného ustanovení přijímá odpovědnost za jimi způsobenou škodu nebo nemajetkovou újmu. Konkrétně se jedná o činnost notářů a soudních exekutorů. Ustanovení v návaznosti na § 3 odst. 1 písm. b) specifikuje, za které činnosti notářů a soudních exekutorů stát odpovídá, neboť představují výkon státní správy.

II. Odpovědnost za činnost notářů**K odst. 1**

Notář jako zákonem kvalifikovaná osoba je představitelem úřadu, který je nestranný, nadaný veřejnou důvěrou a nezávislý na mocenském aparátu státu, nikoliv však představitelem státního orgánu. Notářský řád ve svém § 2 charakterizuje notářskou činnost jako sepisování veřejných listin o právních jednáních, osvědčování právně významných skutečností a prohlášení, přijímání listin a peněz do notářské úschovy a stanoví požadavek jejího nestranného výkonu. Notář tak především nezastupitelně sepisuje veřejné listiny o právních jednáních. Činí tak nejen s ohledem na splnění náležitosti listiny a preventivní kontrolou její platnosti, ale též právní činností při jejím pořizování, a to nestranným právním poučením těm, kteří právní jednání uskutečňují, a následnou odbornou formulací jejich projevu vůle. Tak posvěcuje právní jednání na úroveň veřejné listiny, která je nadána vlastností pravdivosti. Není-li tomu tak, musí být prokázán opak.

Notář podle rozhodnutí 28 Cdo 2217/2009 Nejvyššího soudu vkládá do vytvářeného dokumentu své právní znalosti a projevům vůle účastníků dává písemnou podobu, která odpovídá právnímu vyjádření. Obě strany notář shodně poučí a vyloží jim důsledky právního úkonu, který hodlají učinit, a bude je vést k úkonům, které nejsou v rozporu se zákonem. Notář by měl v zájmu prosazení principu prevence upozornit účastníky na případné budoucí spory, které by mohly z právního úkonu vyplynout. Nejvyšší soud v návaznosti na toto východisko posléze (30 Cdo 2734/2016) dovedl, že je nesprávným úředním postupem, pokud notář připraví smlouvu, u které existuje nebezpečí neúčinnosti právního úkonu/jednání, či dokonce jeho neplatnosti, a zároveň nepoučí účastníky smlouvy o krocích, které je nezbytné učinit, aby byly vady odstraněny. Notářský zápis o právním jednání (úkonu) je vedle určitých dalších formálních náležitostí souhrnem jednak vlastního projevu vůle účastníků, který obsahově tvoří tento právní úkon, a prohlášení účastníků o vlastní způsobilosti k právním úkonům, a jednak projevu notáře, kterým osvědčuje určité skutečnosti, jež jsou předpokladem pro tuto formu právního úkonu. Jen v posléze uvedeném právním významu zápisu je třeba chápat zákonnou poznámku odkazující na § 62 notářského řádu.